

ОСОБЛИВОСТІ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В АГРАРНІЙ СФЕРІ

FEATURES OF BANK LENDING TO SMALL BUSINESSES IN THE AGRICULTURAL SECTOR

УДК 336.648:631.1

Кобзева В.С.

студентка

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Визначено сутність та особливості банківського кредитування суб'єктів малого підприємництва в аграрній сфері. Проаналізовано умови кредитування малих сільськогосподарських підприємств банками України, Німецько-українським фондом та Європейським інвестиційним банком.

Ключові слова: суб'єкти малого підприємництва, банківське кредитування, Європейський інвестиційний банк, Німецько-український фонд.

Определена сущность и особенности кредитования малого бизнеса. Проанализировано состояние кредитования малых сельскохозяйственных предприятий банками Укра-

ины, Европейским инвестиционным банком и Немецко-украинским фондом.

Ключевые слова: субъекты малого предпринимательства, банковское кредитование, Европейский инвестиционный банк, Немецко-украинский фонд.

The essence and features of bank lending of small business entities in the agrarian sector are determined. The conditions of lending to small agricultural enterprises by the banks of Ukraine, the German-Ukrainian Fund, and the European Investment Bank are analysed.

Key words: subjects of small business, bank lending, European Investment Bank, German-Ukrainian Fund.

Постановка проблеми. Розвиток сільського господарства України можливий за умови ефективного функціонування підприємництва на селі, зростання прибутковості якого залежить від належного фінансового забезпечення діяльності, що є важливою передумовою розвитку агропромислового виробництва. З ряду об'єктивних причин отримання реальних дешевих кредитів для сільськогосподарських товаровиробників є проблемним. Пошук виходу з даної ситуації обумовив актуальність даних досліджень на рівні авторської статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему кредитних відносин в аграрній сфері висвітлювали такі вчені, як: С. Гула, О. Арагажан, О. Біломістний, К. Олійник, Л. Ібадова, В. Пасочник та ін. Віддаючи належне працям цих авторів, слід зазначити, що проблема банківського кредитування підприємств аграрної сфери потребує подальшого дослідження і вирішення, особливо що стосується кредитування суб'єктів малого підприємництва.

Постановка завдання. Метою дослідження є розкрити сутність та особливості програм банківського кредитування суб'єктів малого підприємництва в аграрній сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження. Суб'єктами малого підприємництва є:

- фізичні особи, зареєстровані в установленому законом порядку, як фізичні особи – підприємці, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України;
- юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за

звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України [4].

Для цілей кредитування слід розглянути характерні особливості малих підприємств, серед яких наступні: нетривала історія функціонування таких підприємств; власники підприємства, як правило, і є його керівниками; бізнес зв'язки підприємств є слабо розвиненими; керівництво не завжди володіє достатнім досвідом і кваліфікацією; рівень конкурентоспроможності таких підприємств низький; досвід взаємодії з банківськими установами з приводу кредитування, як правило, відсутній; у підприємств середнього і малого бізнесу відсутні великі обсяги власного майна [2].

Особливості підприємництва, в тому числі і малого, в аграрному секторі зумовлені галузевою специфікою сільського господарства:

1. Основним засобом виробництва у сільському господарстві є земля;
2. Залежність результатів діяльності від погодних умов;
3. Сезонний характер отримання продукції при постійному попиті на продовольство протягом року, внаслідок чого виникає відчутний дисбаланс на ринках збуту;
4. Нерегулярність отримання виручки протягом виробничого циклу;
5. Значна галузева, внутрішньогосподарська і регіональна спеціалізація виробництва;
6. Необхідність комплексного підходу до виробництва, переробки, транспортування і збереження якості продукції;
7. Потреба у сучасному технологічному устаткуванні, засобах малої механізації, максимальному скороченні ручної праці;

8. Необхідність спеціальних знань та ресурсної бази для розширення асортименту продукції;

9. Необхідність міцних організаційно-економічних взаємозв'язків з постачальниками ресурсів та реалізаторами продукції споживачу [18].

У сучасних умовах, коли спостерігається поштовхування підприємницької діяльності, особливо малого бізнесу, для його ефективного функціонування необхідні додаткові фінансові ресурси, які можуть бути надані банками. Зараз взаємини українських банків і суб'єктів малого підприємництва мають на перший погляд парадоксальний характер. З одного боку банки повинні бути зацікавлені в наданні кредитів суб'єктам малого підприємництва, оскільки одержують за це відсотки, тобто прибуток, але, проте, вони кредитують малі підприємства неохоче. З іншого боку малі підприємства мають велику потребу в кредитах, але не звертаються за ними до банку [6, с. 43].

Таким чином, банки не зацікавлені у видачі кредитів суб'єктам малого підприємництва. Це обумовлено рядом наступних причин:

- складність спостереження та контролю за позичальниками – суб'єктами малого бізнесу (велика кількість малих підприємств працюють у «тіньовій» економіці);

- нестабільність діяльності підприємств малого бізнесу обумовлена загальним станом економіки держави;

- відсутність надійної кредитної історії в більшості підприємств малого бізнесу;

- брак потрібної ліквідної застави, яка може повністю забезпечити повернення кредиту банківській установі;

- недостатній професіоналізм менеджерів (складності при розробці необхідної документації, бізнес-планів, техніко-економічного обґрунтування проекту).

Виходячи з вищезазначеного, можна зробити висновок, що одна з найважливіших проблем кредитування суб'єктів малого бізнесу є відсутність надійності ліквідної застави та «надійних» гарантій повернення кредиту банківській установі [3].

Слід відзначити, що асортимент кредитних продуктів для малих сільськогосподарських під-

приємств є достатньо широким. Загалом програми кредитування сільськогосподарських товаровиробників умовно поділяють на дві групи:

- програми кредитування за рахунок власних ресурсів банків;

- програми кредитування за рахунок ресурсів міжнародних фінансових організацій: ЕБРР, Європейського інвестиційного банку (ЄІБ), Німецько-Українського фонду та ін. [17].

За рахунок власних коштів банки пропонують такі кредитні програми:

- Фінансування оборотного капіталу. Програму спрямовано на фінансування обігового капіталу, а саме придбання добрив, ремонт техніки та виплату заробітної плати;

- Інвестиційне кредитування. Програму спрямовано на фінансування інвестиційних проектів з будівництва основних фондів таких, як елеватори, склади тощо, а також закупівлю обладнання для облаштування цих об'єктів;

- Купівля с.-г. техніки. Програма кредитування на придбання техніки іноземного, вітчизняного виробника [5].

Особливостями програм кредитування малих сільськогосподарських підприємств є: гнучкий графік погашення платежів, розширений перелік активів, які можуть бути заставою, цільове призначення (придбання хімічних засобів захисту рослин, пально-мастильних, насінневих матеріалів, запасних частин, мінеральних добрив, сплата за енергоносії, страхові та нотаріальні послуги, виплата заробітної плати й супутніх платежів до бюджету, оплата інших товарів і послуг, поточних господарських потреб) [8].

Малий аграрний бізнес в Україні кредитує невелика кількість комерційних банків, основними з них є такі, як Райффайзен Банк Аваль, Креді Агріколь Банк, Банк Кредит Дніпро, Укресімбанк, Кредобанк та інші. Проаналізувавши запропоновані даними банками кредитні програми для малих аграрних підприємств, в табл. 1 висвітлені основні умови за ними.

Деякі банки пропонують кредитні програми для малого агробізнесу без забезпечення, наприклад Беззаставний кредит «Довіра» та інвестиційний кредит без забезпечення від ПАТ «Райффайзен

Таблиця 1

Умови основних програм банківського кредитування малих аграрних підприємств

Параметри	Фінансування оборотного капіталу	Інвестиційне кредитування	Купівля с.-г. техніки
	Кредитна лінія		
Сума, грн.	Ліміт 60-75%	Ліміт До 85%	Ліміт До 90%
Строк	1-2 роки	До 7 років	До 5 років
Процентна ставка, % річних	Від 16	Від 17,5	Від 18
Комісія, % Разова	0,99-1	0,99-1	0,99-1
Забезпечення	Застава	Застава	Застава

Джерело: побудовано за даними [9-13]

Банк Аваль», але враховуючи ризиковість даного кредитування, встановлюють жорсткі вимоги щодо параметрів програми, а саме, підвищують відсоткові ставки, які коливається в межах 26-26,5%.

На прикладі декількох банків розглянемо кредитні продукти та особливості кредитування, що пропонуються малим агропідприємствам (табл. 2).

Аналіз інформації про програми кредитування малих підприємств в аграрній сфері, які пропону-

ються комерційними банками у 2017 році, показав, що найбільш привабливим банком для даного сектору є «Райффайзен Банк Аваль», який пропонує широкий спектр різноманітних фінансових продуктів, невисокі ставки, та має частку агрокредитів у загальному портфелі банку близько 40%.

Особливу увагу банк приділяє розробці спеціальних програм для фінансування інвестиційних потреб, спрощуючи агроклієнтам доступ до пере-

Таблиця 2

Огляд кредитних продуктів деяких банків для малих сільськогосподарських підприємств

Назва банку	Частка у кредитному портфелі банку	Особливості кредитування	Кредитні продукти
ПАТ «Райффайзен Банк Аваль»	40%	Співпраця з провідними дистриб'юторами сільгосптехніки та засобів захисту рослин у разі кредитування придбання товарів для агробізнесу. Переваги: мінімальний пакет документів, знижені відсоткові ставки, швидкість ухвалення рішення	На поповнення обігових коштів: кредитна лінія, овердрафт, беззаставний кредит «Довіра». Інвестиційні кредити: кредит на придбання транспортного засобу, кредит на придбання обладнання; інвестиційний кредит без забезпечення. Авалування векселів. Партнерські програми фінансування техніки – від 12 до 60 міс., ставка 3,5 – 14,3%. Фінансування енергоефективних проектів – 15,5%. Фінансування за базовими відсотковими ставками – 15,5%
ПАТ «Креді Агріколь Банк»	27%	Попереднє рішення про надання кредиту ухвалюється на підставі спрощеного пакету документів протягом тижня	На поповнення обігових коштів: кредитна лінія, кредит під депозит; фінансування обігового капіталу під заставу зерна; авалування векселів. На інвестиційні цілі: кредит на розвиток бізнесу, фінансування придбання агротехніки/ обладнання
ПАТ «КРЕДОБАНК»	33%	Офіційно зареєстрованим СГ, термін господарювання від 18 місяців, наявність доходу, позитивна кредитна історія	На поповнення обігових коштів, на впровадження інвестиційних проектів, на купівлю сільськогосподарської техніки
ПАТ «Банк Кредит Дніпро»	6%	Графік погашення враховує особливості ситуації щодо кожного клієнта; можливий комплексний підхід обслуговування- встановлення загального ліміту кредитування на придбання техніки та на поточні потреби.	На поповнення обігових коштів (Агрооборутка); авалування векселів; на купівлю сільськогосподарської техніки

Джерело: побудовано за даними [9-11, 13, 5]

Таблиця 3

Умови авалування векселів

Критерії та характеристики	Значення характеристики
Ціль кредиту	Купівля засобів захисту, насіння та інших товарів для с/г виробництва з розрахунком авалуванням векселем
Сума кредиту	до 20% від розміру вартості сільськогосподарського циклу
Термін кредиту	до 12 місяців
Валюта кредиту	UAH
Комісія за авалування окремого векселя	до 6 міс. – 3% від суми векселя;
6-12 міс. – 4% від суми векселя	
Погашення кредиту	Оплата за векселем здійснюється до строку зазначеного на окремому векселі
Забезпечення кредиту	Ліквідне рухоме та нерухоме майно

Джерело: побудовано за даними [11]

дової сільськогосподарської техніки та обладнання, проведення заходів із енергозбереження. Існують партнерські програми з компанією John Deere, а також з виробниками інших брендів сільськогосподарської техніки – CLAAS, AGCO, KUHN, LEMKEN та інші.

Також активно працює ПАТ «Креді Агріколь Банк», однією з головних цілей банку є розвиток партнерських програм та замкнення ланки від виробника до споживача. У 2017 році ПАТ «Креді Агріколь Банк» підписав 3 нові партнерські програми з постачальником ЗЗР, виробником та дистриб'ютором сільськогосподарської техніки.

Значну увагу Банк приділяє розробці та впровадженню на ринку нових інноваційних продуктів, як, наприклад, агрострахування (продукт, розроблений та впроваджений в 2016 році Креді Агріколь Банком в партнерстві з компаніями IFC, Syngenta та «АХА Страхування») [1].

Не дивлячись на велику кількість та різноманітність кредитних продуктів, які пропонують банки своїм клієнтам, найактуальнішим для аграрних підприємств залишається кредитування на довгостроковій основі, оскільки саме інвестиційні кредити можуть вивести ці підприємства з кризового стану, допоможуть здійснити технічне переозброєння аграрного комплексу та зроблять українську продукцію конкурентоспроможною на світовому ринку [7].

Найбільш перспективним напрямом банківського кредитування, з точки зору витрат клієнтів, є операції з авалювання векселів, що дозволяють отримати відстрочку платежу за придбані ресурси (авалювання) [5].

У табл. 3 висвітлено основні умови, що висуюються під час здійснення авалювання векселів в ПАТ «КРЕДОБАНК».

Перевагами даного продукту є:

- вартість користування банківською послугою авалювання векселя для клієнта є нижчою, ніж проценти по кредиту;
- розрахунки векселями дають можливість платникові за векселем отримати відстрочку платежу за поставлені товари;
- аваль банку дає отримувачу платежу за векселем гарантію сплати по даному векселю у визначений строк;
- можливість для клієнта провести розрахунки за товар, не вилучаючи власні кошти з обороту [11].

Поряд з ПАТ «КРЕДОБАНК» скористатися таким фінансовим інструментом, як авалювання векселів пропонують й інші комерційні банки. До них належать ПАТ «Райффайзен Банк Аваль», ПАТ «Креді Агріколь Банк», ПАТ «Банк Кредит Дніпро», ПУМБ та інші.

За 2016 рік Райффайзен Банк Аваль провалював векселі на 1,5 млрд грн. У 2017 році також про-

понується агроклієнтам скористатися векселем під 1%, що стало можливим завдяки спільній програмі з компанією Bayer [1].

У даний час спостерігаються недостатні можливості кредитування підприємництва за рахунок ресурсів українських банків. Тому виникає необхідність пошуку альтернативних джерел запозичення коштів. Реальнішою можливістю є залучення середньо – і довгострокових фінансових ресурсів у межах міжнародних договорів, зокрема, важливу увагу сьогодні відіграє Німецько-Український фонд.

Німецько-український фонд (НУФ) – неприбуткова установа, метою якої є посилення конкурентоспроможності приватних мікро, малих та середніх підприємств (ММСП), що займаються торгівлею, виробництвом, наданням різних послуг, а також сільським господарством шляхом надання їм через визначені банки-партнери кредитів [15].

На сьогоднішній день такими партнерами виступають: «Укргазбанк», «Ощадбанк», «Мегабанк», «ПроКредит Банк», «МІБ», «КредитВест Банк», «Кредобанк». У рамках розподілу виданих кредитів банками-партнерами за Проектом НУФ у розрізі галузей народного господарства у 2017 році найбільше коштів було акумульовано в сільське господарство (57%), інші галузі зайняли не більше 17%. Станом на 01.01.2017 року АБ «Укргазбанк» є найактивнішим банк-партнером НУФ, про що свідчить зростання кредитного портфеля МПС банку на 787,4 млн грн протягом 2015-2017 років. Починаючи з 2008 року, за програмою підтримки малого бізнесу в сільській місцевості НУФ надав кредитів на суму 27,5 млн євро.

Сільське господарство належить до пріоритетних галузей, яким надаються кредити НУФ. Але для ефективного здійснення ухваленого фінансування і втілення відповідного проекту позичальники повинні мати: стабільний бізнес (принаймні за останні три місяці); досвід ведення бізнесу у своїй сфері діяльності; адекватну платоспроможність, що буде підтверджено даними фінансово-економічного аналізу; відповідні документи про реєстрацію, патенти, ліцензії тощо [15].

З інших іноземних інвесторів продовжує роботу в Україні Європейський інвестиційний банк (ЄІБ). Так Законом № 1530-VIII від 20.09.2016 було ратифіковано угоду між Україною та Європейським інвестиційним банком щодо кредиту на 12 років обсягом 400 млн євро. Кошти повинні бути спрямовані на реалізацію інвестиційних проектів в агропромисловому комплексі (переважно – проектів малого та середнього бізнесу). За рахунок коштів від ЄІБ може бути покрито до 50% вартості проектів. Джерелом фінансування решти вартості будуть власні кошти банків-учасників програми або кошти самих аграріїв. Таким чином, проекти в аграрній сфері в рамках програми можуть акумулювати близько 800 млн євро. Банки, які будуть

відібрані для участі у Проекті, зможуть отримати довгострокові кредитні ресурси з метою подальшого кредитування ними малих та середніх підприємств агробізнесу. Угоду між Україною та Європейським інвестиційним банком було укладено ще наприкінці 2015 року, а ратифіковано вже рік тому. Після ратифікації, Мінагрополітики спільно з Міністерством фінансів (яке виступає позичальником за угодою) розпочало роботу в напрямі організації процесу кредитування. Планувалося, що проект стартує навесні 2017 року, однак, процедура узгодження документів затяглася, і старт відтермінувався на осінь. Але агровиробники не втрачають надії та розраховують отримати кошти до кінця року. До того ж, крім державної угоди, спільні з ЄІБ програми мають й окремі банки, зокрема, Укрексімбанк та Ощадбанк [19].

Попри існування певного розмаїття кредитних програм для малих сільськогосподарських підприємств, на практиці банки вкрай неохоче їх кредитують [14].

Обираючи банк для кредитування, малі сільськогосподарські підприємства повинні звертати увагу не лише на нижчі відсоткові ставки щодо кредитів, а й на лояльне ставлення до клієнта, готовність банку до ведення переговорів щодо адаптованого графіка погашення та лояльної застави [16].

Висновки з проведеного дослідження.

Отже, підсумовуючи вище наведене, можна сказати, що обмеженість ресурсів малого підприємництва аграрної сфери примушує шукати якісно нові підходи, фінансові схеми та механізми їх фінансової підтримки.

Банківське кредитування малого бізнесу в аграрній сфері з використанням міжнародних програм є перспективним видом бізнесу для українських банків, а також життєво важливим і необхідним для розвитку малого підприємництва в Україні. Для подальшого розвитку програм ЄІБ і НУФ банкам потрібно розробити чітку стратегію подальшого розвитку кредитування малих аграрних підприємств. Перш за все, це можливість «привчити» дрібних клієнтів до контактів із банківськими установами і поступово залучити їх до інших видів послуг.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Агрокредити: кому і на яких умовах банки надають позики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://finbalance.com.ua/news/Kreditihariyam-komu-ta-na-yakikh-umovakh-bankiri-hotovidavati-hroshi>.
2. Арагажан О. Особливості основ банківського кредитування підприємств малого та середнього бізнесу // Фінансово-кредитна система України в умовах інтеграційних і глобалізаційних процес: Матеріали XV Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та аспірантів. – 2016. – С. 10-13.

3. Біломістний О. М. Особливості кредитування діяльності малих підприємств на сучасному етапі розвитку економіки України // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2010. – № 1(7). – С. 90-93.

4. Господарський кодекс України: стаття 55 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page2>.

5. Гула А. С. Кредитування суб'єктів господарювання в аграрному секторі економіки: дис. ... канд. ек. наук: Гула Алла Сергіївна. – Київ, 2017.

6. Ибадова Л. Т. Развитие кредитных правоотношений в сфере малого предпринимательства // Бизнес Предложения. – 2003. – № 3-4. – С. 42-48.

7. Кушнір С. О. Сучасні тенденції банківського та державного кредитування підприємств АПК в Україні [Текст] / Світлана Олександрівна Кушнір, Олександра Віталіївна Гаркуша // Український журнал прикладної економіки. – 2016. – Том 1. – № 4. – С. 72-80. – ISSN 2415-8453.

8. Олійник К. А. Фінансово-кредитне забезпечення малих сільськогосподарських підприємств / К. А. Олійник // Економіка АПК. – 2013. – № 1. – С. 150-158.

9. Офіційний сайт ПАТ «Банк Кредит Дніпро» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://creditdnepr.com.ua>.

10. Офіційний сайт ПАТ «КРЕДІ АГРИКОЛЬ БАНК» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://credit-agricole.com.ua>.

11. Офіційний сайт ПАТ «КРЕДОБАНК» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kredobank.com.ua>.

12. Офіційний сайт ПАТ «Укрексімбанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.eximb.com/ukr/personal>.

13. Офіційний сайт Райффайзен Банк Аваль [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aval.ua>.

14. Пасочник В. Агроректор і його кредитні врожаї [Електронний ресурс] // В. Пасочник // Дзеркало тижня України. – № 16. – 2012. – 27 квіт. – Режим доступу до журн.: http://dt.ua/ECONOMICS/agrosector_i_yogo_kreditni_vrozhayi-101300.html.

15. Положення про Німецько-Український фонд із змінами і доповненнями, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 11 вересня 2000 року N 1412 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>.

16. Портал «Світ Агротехнологій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://svitagro.com>.

17. Радченко Н. Г. Аналіз банківських кредитних продуктів для сільськогосподарських підприємств / Н. Г. Радченко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2013. – № 2(3). – С. 299-305. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpdau_2013_2\(3\)_36](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpdau_2013_2(3)_36).

18. Рикун О. М. Кооперативний розвиток малого підприємництва в аграрному виробництві // АгроСвіт. – 2009. – № 1. – С.31-34.

19. Фермерський прорив? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://finpuls.com.ua/industry/releases/news/Fermerskiy-proriv.htm>.

REFERENCES:

1. Agro-loans: to whom and on what conditions bankers provide loans [Electronic resource]. – Mode of access: <http://finbalance.com.ua/news/Kredit-ahraryam-komu-ta-na-yakikh-umovakh-bankiri-hotovi-davati-hroshi>.
2. Aragaghan O. Features of the basics of bank lending to small and medium enterprises // Financial and credit system of Ukraine in the conditions of integration and globalization process: Materials of the XV All-Ukrainian scientific and practical conference of students and post-graduate students. – 2016. – P. 10-13.
3. Belomistnyi O. M. Features of Lending to Small Businesses at the Current Stage of Ukraine's Economic Development // Bulletin of the University of Banking of the National Bank of Ukraine. – 2010. – No. 1(7). – Pp. 90-93.
4. Economic Code of Ukraine: Article 55 [Electronic resource]. – Access mode: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page2>.
5. Gula A.S. Lending of business entities in the agrarian sector of the economy: diss. ... Candidate eq Sciences: Gula Alla Sergeevna. – Kyiv, 2017.
6. Ibadova L.T. Development of credit legal relations in the sphere of small business // Business Proposals. – 2003. – No. 3-4. – P. 42-48.
7. Kushnir S.O. Modern tendencies of banking and state crediting of agroindustrial complexes in Ukraine [Text] / Svetlana Aleksandrovna Kushnir, Aleksandra Vitaliivna Garkusha // Ukrainian Journal of Applied Economics. – 2016. – Volume 1. – No. 4. – P. 72-80. – ISSN 2415-8453.
8. Oliynyk K.A. Financial and credit support of small agricultural enterprises / K. A. Oliynyk // Economy of agroindustrial complex. – 2013. – No. 1. – S. 150-158.
9. Official website of PJSC «Bank Credit Dnepr» [Electronic resource]. – Access mode: <https://creditdnepr.com.ua>.
10. Official site of PJSC «CREDIT AGRICOLE BANK» [Electronic resource]. – Mode of access: <http://credit-agricole.com.ua>.
11. Official site of PJSC «KREDOBANK» [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.kredobank.com.ua>.
12. Official site of PJSC «Ukreximbank» [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.eximb.com/ukr/personal>.
13. Official Website of Raiffeisen Bank Aval [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://www.aval.ua>.
14. Pasohnik V. Agricultural sector and its credit yields [Electronic resource] // V. Pasohnch // Dzerkalo week of Ukraine. – № 16. – April 27, 2012 – Mode of access to the journal: http://dt.ua/ECONOMICS/agrosektor_i_yogo_kreditni_vrozhayi-101300.html.
15. Provisions on the German-Ukrainian Foundation, as amended by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of September 11, 2000 No. 1412 [Electronic resource]. – Mode of access: <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
16. Portal «World of Agrotechnologies» [Electronic resource]. – Access mode: <http://svitagro.com>.
17. Radchenko N.G. An analysis of bank credit products for agricultural enterprises / N.G. Radchenko // Collection of scientific works of the Tavria State Agrotechnological University (economic sciences). – 2013. – No. 2(3). – P. 299-305. – Access mode: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2013_2\(3\)_36](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2013_2(3)_36).
18. Rikun O. M. Cooperative Development of Small Entrepreneurship in Agrarian Production // AgroSvit. – 2009. – No. 1. – P. 31-34.
19. Farm breakthrough? [Electronic resource]. – Access mode: <http://finpuls.com/en/industry/releases/news/Fermerskiy-proriv.htm>.

Kobzeva V.S.

Graduate Student

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

FEATURES OF BANK LENDING TO SMALL BUSINESSES IN THE AGRICULTURAL SECTOR

A number of objective reasons for getting the real cheap loans for small agricultural producers are problematic. Search for exit from this situation determined the relevance of these studies at the level of the author's article.

As for the term "small business entity", it is revealed in the Commercial Code of Ukraine (CCU), according to which these include physical persons-entrepreneurs and legal persons – business entities whose average number of employees during the reporting period (calendar year) is not more than 50 persons and annual income from any activity does not exceed the equivalent of EUR 10 million.

Lending to small agricultural producers is possible due to own resources of banks and international financial resources organizations: EBRD, the European Investment Bank (EIB), the German-Ukrainian Fund, and others.

Small agricultural business in Ukraine lends to a small number of commercial banks, the main ones can be identified such as Raiffeisen Bank Aval, Credit Agricole Bank, Credit Dnepr, Kredobank, and others.

Characteristics of programs of crediting to small agricultural enterprises are: flexible repayment schedule of payments extended list assets that can be collateral and purpose.

After analysing the programs offered today Ukrainian banks are small farmers, we can conclude that lending is in a few similar directions. These are loans for working capital, investment projects, and loans for the purchase of agricultural machinery.

The most attractive Bank in this sector is Raiffeisen Bank Aval, which offers a wide range of financial products, low tariffs, and the share of agricultural loans in the total bag is about 40%.

For lack of lending to small agricultural enterprises by Ukrainian banks may attract financial resources in the framework of the international contracts, in particular, an important role today plays German-Ukrainian Fund (GUF). Priority sectors, which include loans GUF refers to agriculture, namely, micro, small, and medium enterprises (MSMEs). In 2017, the share of loans in agriculture was 57%, other sectors did not exceed 17%.